

Üzleti jog - 1. előadás

Jogtani alapismeretek

Jogfogalom

- a **társadalom magatartásirányítási rendszere**
 - **normativitás fogalma:** előírárendszer, amely egy adott szituációban előírja a megfelelő magatartást
 - pl: tilalmak, tabuk, követendő magatartási minták, rögzült szokások összessége
 - eszközei: jogszabályok, erkölcsi normák, vallási normák, szubkulturális normák
- **jog sajátosságai és fogalma**
 - legfontosabb viszonyokat szabályozza → jog kevesebbet szabályoz mint az erkölcs!
 - kapcsolatban van az állammal
 - állam jogalkotó szervei hozzák létre ÉS jogalkalmazó szervei alkalmazzák és kényszerítik ki
- **jog fogalma**
 - magatartásirányítási rendszer része
 - hipotetikus szabályokból áll (mikor mit kell csinálni)
 - szabályai általánosan vannak megfogalmazva → minden normára igaz (ezért nem parancs)
 - ismétlődően kell őket követni → minden normára igaz (ezért nem parancs)
 - állam hozza létre (*jogalkotás*)
 - állam működteti (*jogalkalmazás*)
 - csak a legfontosabb viszonyokat szabályozza
 - belső ellentmondásmentességre törekszik
 - olyan intézményeket fejleszt ki, amik ezt biztosítják
 - érvényesség: alacsonyabb és magasabb szintű nem lehet ellentmondásos (jogszabályok **hierarchikus rendszert** alkotnak)
 - időbeli hatály: később és korábban születettek nem lehetnek ellentmondásosak

A jogi norma szerkezete

- **jogi norma** = jog legkisebb értelmes része (1-2 mondat egy jogszabályban)
- **regulatív norma** → magatartási formákat magukba foglaló normák
- azonos logikai szerkezet
 - **hipotézis**: feltétel, ami leírja a társadalmi szituációt
 - **diszpozíció**: rendelkező rész, amely a meghatározott magatartást írja elő
 - **jogkövetelmény**:
 - szankció (=hátrányos jogkövetkezmény), jutalom, egyéb joghatás
- diszpozíció alapján **3 típusú norma**:
 - **imperatív**: *közjogban* a jogalanyra kötelező

- **kógens:** *magánjogban* a jogalanyra kötelező
- **diszpozitív:** *magánjogban* nem kötelező, csak ajánló (jogalanyok együttes akaratallal térhetnek tőle)

Érvényesség és hatályosság

- nem szinonímák!
- **érvényesség:** tágabb, elméleti kategória
 - lehető legtágabb kategória → jog elkülönítése a nem-jogtól
- **hatályosság:** szűkebb, gyakorlati kategória
 - érvényes jogon belül jelöl ki ténylegesen működő szférát

Érvényesség

- 3 feltétel:
 - **megalkossák:** állami jogalkotó szerv megfelelő eljárás keretében létrehozza
 - **kihirdessék:** érdekeltek tudomására hozzák
 - országos hatályú jogszabály → Magyar Közlöny-ben
 - helyi hatályú jogszabály → egyéb kihirdetési mód
 - **nem mond ellent magasabb szintű jogszabály előírásainak**
 - ha ellentmond → érvénytelenség
 - Alkotmánybíróság szerepe → normakontroll (Alaptörvénnyel ellent mond e)

Hatályosság

- 3 megnyilvánulási terület: időbeli, személyi, területi hatály (mettől-meddig, kikre, hol)
- **időbeli hatály:**
 - *kezdet:*
 - kihirdetésével egy időben
 - kihirdetése után → "kódex"-ek túl nagy terjedelműek (pl polgári törvénykönyv módosulásárákor 1 év volt a határba lépésre)
 - kihirdetés előtt → visszamenőleges hatály (jogállami szempontból aggályos, CSAK ha jogalanyra vonatkozóan kedvezőbb helyzetet teremt)
 - *vége:*
 - később született jogszabály vele ellentétes rendelkezést hoz → **hatályon kívül helyezi** a korábbi
 - maga a jogszabály rendelkezik saját hatályának végéről → ritka
- **személyi:**
 - *általános:* mindenkire
 - *különös:* szűkebb személyi körre (pl hivatalos személy, házastárs)
- **területi hatály:**
 - *országos:* központi jogalkotó szervek által alkotott jogszabályok
 - magyar és nem-magyar állampolgárokra egyaránt
 - magyar állampolgárokra külföldön is (ellentmondást is eredményezhet)
 - diplomáciai mentességet élvező személyekre az országon belül sem
 - *helyi:* önkormányzati rendeletek (csak saját területükön)

Jogviszonyszemlélet

- **jogviszony fogalma**

- jog magatartást szabályoz → viszonyt is szabályoz
- *jogviszony*: jogilag szabályozott társadalmi viszony, amelyben a jog az emberi magatartást szabályozza
- pl: együtt járás = társadalmi viszony, regisztrált élettársi kapcsolat = picit már jogviszony, összeházasodnak = jogviszony

- **jogviszony elemei**

- **alanya**: ha kenyeret veszek → ÉN és a PÉK
 - *természetes személy*: ember, általános és egyenlő jogalanyiség
 - *állam*: általános jogalanyiség, bizonyos viszonyokban kizárólagos jogalanyiség
 - *jogi személy*: szervezet (cél, vagyon, szervezet, felelősség)
 - *jogképességgel fölrüházott nem jogi személy szervezet*: kivételes
- **tárgya**:
 - *közvetlen tárgy*: magatartás (pl más bántalmazása)
 - *közvetett tárgy*: konkrét dolog (pl kenyér)

- **jogi tények**

- *események*:
 - születés, halál, életkor betöltése, stb
- *magatartások*:
 - tiltott
 - megengedett: jogügyletek → egyoldalú - kétoldalú (pl szerződés = kétoldalú jogügylet)

- **jogviszony szerkezete**

- megkülönböztetés alapja:
 - ki van megemlítve a jogviszonyban
 - mire köteles a kötelezett (tevésre vagy nem tevésre?)
- *abszolút szerkezetű* (pl tulajdonjog):
 - csak a jogosult van konkrétan megemlítve (a kötelezett nincs)
 - pl rajtam kívül mindenki nemtevésre kötelezett a telómmal kapcsolatban (ne vegyék el a telóm)
 - kötelezett csak nem-tevésre (cselekvéstől való tartózkodásra köteles)
- *relatív szerkezetű* (pl szerződési jog):
 - jogosult mellett a kötelezett is név szerint szerepel (eladom Pisti-nek a telómat)
 - kötelezett cselekvésre köteles (fizesse ki a telóm)